PROBLEMATICA INTEGRITĂŢII JUDECĂTORULUI NAŢIONAL

Alina PĂSAT

CZU: 343.16:347.962.3(478) alinapasat1996@gmail.com

Le juge doit être le facteur qui ne permet pas la violation de la constitution et des autres lois non seulement par celui qui doit les exécuter, mais aussi par celui qui doit les élaborer et les appliquer. Le juge, disposant du droit et du pouvoir, de la fonction de protecteur de la loi, disposant de l'organisation structurelle nécessaire, de la procédure et d'un statut indépendant, sert de modèle d'État de droit, d'organisation du droit et de le fonctionnement de la vie politique.

Schimbările ce au loc astăzi în Republica Moldova, de ordin social, economic, politic, influenţează atât sistemul de drept, cât şi întreaga viaţă socială. Aceste schimbări sunt operate, în principal, întru atingerea scopului suprem – edificarea statului de drept în Republica Moldova. Deoarece unul dintre principiile de bază ale statului de drept este cel al echităţii sociale şi al egalităţii în drepturi, considerăm că anume instituţia judecătorului este una dintre instituţiile specifice din sistemul organelor de ocrotire a normelor de drept având menirea de a contribui, prin diferite forme şi mijloace, la apărarea şi respectarea acestor valori.

Judecătorul trebuie să fie factorul care să nu permită încălcarea constituţiei şi a altor legi nu numai de către cel care trebuie să le execute, dar şi de către cel care trebuie să le elaboreze şi să le aplice. Judecătorul, având la îndemână dreptul şi puterea, funcţia de protector al legii, având organizarea structurală necesară, procedura şi un statut independent, serveşte ca model al statului de drept, al organizării de drept şi al funcţionării vieţii politice.

Autorul *Igor Dolea* abordează rolul judecătorului din perspectiva principiului proporţionalităţii [1, p.116]. Astfel, el menţionează că proporţionalitatea trebuie respectată, luând în consideraţie atât persoana, circumstanţele faptei, cât şi cumulul de factori care pot avea impact asupra desfăşurării procesului de judecată. De exemplu, în probatoriul penal, proporţionalitatea se manifestă în situaţia aplicării procedeelor probatorii care aduc anumite limitări libertăţii individuale. În aceste cazuri, legiuitorul a pus în sarcina altui subiect decât celui care efectuează urmărirea penală, adică judecătorului, determinarea proporţionalităţii dintre fapta comisă şi libertatea restrânsă în urma procedeului probatoriu.

Responsabilitate personală înaltă în actul decizional – legislaţia acordă judecătorilor independenţă şi un caracter obligator, imperios al activităţii profesionale. Procesul de judecată este caracterizat de un volum mare de informaţie de natură foarte

variată, insuficienţă de timp pentru sistematizarea şi analiza acestei informaţii. Luarea deciziei în astfel de situaţii impune înzestrarea judecătorilor nu numai cu cunoştinţe profesionale înalte, dar şi aptitudini personale deosebite – capacitate analitică înaltă, principialitate, stabilitate emoţională, toleranţă, autoapreciere critică adecvată [2, p.44-47]. Caracterul variat, nestandard al activităţii – dosarele examinate sunt foarte diferite după conţinut, după volumul şi caracterul informaţiei prezentate. Judecătorii trebuie să prezinte capacităţi de a evidenţia esenţialul din marea masă de informaţie prezentată [3, p.13-16]. Importanţa judecătorului rezidă în faptul că acesta este persoana învestită cu atribuţii de înfăptuire a justiţiei, pe care le execută în baza legii. Judecătorii sunt independenţi, imparţiali şi inamovibili şi se supun numai legii. Judecătorii iau decizii în mod independent şi imparţial şi acţionează fără niciun fel de restricţii, influenţe, presiuni, ameninţări sau intervenţii, directe sau indirecte, din partea oricărei autorităţi, inclusiv judiciare. Organizarea ierarhică a jurisdicţiilor nu poate aduce atingere independenţei individuale a judecătorului.

Un alt aspect care ne interesează este noţiunea de *integritate a judecătorului*. În general, integritatea este considerată a fi atributul corectitudinii şi al justeţii, întrunind ca elemente componente onestitatea şi moralitatea judiciară (în altă opinie – onestitatea, cinstea şi probitatea [4, p.72]. Prin urmare, e de la sine înţeles de ce reprezentanţilor puterii judecătoreşti le este impusă ca obligatorie respectarea integrităţii în cadrul activităţii desfăşurate. Astfel, judecătorul trebuie să se comporte întotdeauna, şi nu numai în exercitarea atribuţiilor de serviciu, în mod onorabil şi demn de funcţia sa, să nu se facă vinovat de fraude, înşelăciuni şi falsuri, să fie bun şi virtuos în comportament şi în caracter. Important este de reţinut că nu există grade diferite de integritate, aceasta fiind absolută. Aşadar, în justiţie, integritatea este mai mult decât o virtute, este o necesitate absolută.

Considerăm necesar a fi luate în consideraţie următoarele îmbunătăţiri ale sistemului existent, iar decizia finală privind selecţia, numirea şi promovarea judecătorilor ar trebui să revină Colegiului pentru selecţie şi cariera judecătorilor, fără intervenţia ulterioară a Consiliului Superior al Magistraturii – cu excepţia cazului refuzului de numire de către Preşedintele Republicii, caz în care ar reveni Consiliului Superior al Magistraturii competenţa de a decide renumirea sau nu a candidatului, prin decizie motivată.

Un nou criteriu pentru numirea iniţială şi promovarea judecătorilor ar trebui să fie adăugat la cel existent: să nu fi exprimat sau să nu se fi implicat în discursuri de ură, comportament indecent, tratament nepoliticos, să nu fi exprimat părtinire sau intoleranţă. Candidaţii la funcţia de judecător şi judecătorii în funcţie ar trebui să facă publice reţelele de socializare pe care le utilizează, iar conţinutul public (şi nu privat) al acestora ar trebui să fie analizat în cadrul procedurilor de selecţie şi promovare, pentru a se verifica dacă a existat vreun fel de discurs de instigare la ură, tratament nepoliticos sau exprimare de părtinire sau intoleranţă care ar putea afecta integritatea (sau percepţia publică a acesteia) a candidatului în raport cu numirea sau promovarea.

O restructurare completă a sistemului de selecţie a judecătorilor ar trebui avută în vedere, care să promoveze transparenţa, o gestionare mai eficientă a resurselor umane şi financiare şi o separare clară a evaluării integrităţii şi a competenţelor profesionale, în conformitate cu următoarele sugestii (sau cu orice altă opţiune bazată pe acelaşi model):

- concursul de admitere la Institutului Naţional al Justiţiei (INJ), numărul de posturi vacante (inclusiv cota minimă care urmează să fie ocupată de candidaţi cu şi fără experienţă profesională) şi termenul limită pentru depunerea candidaturilor să fie anunţat public;
- candidaţii (cu sau fără experienţă profesională) vor putea să-şi depună aplicaţiile la CSM anexând toate documentele cerute în prezent pentru procedura de numire;
- Colegiului pentru selecţie şi cariera judecătorilor (de pe lângă CSM) va evalua integritatea candidaţilor (cu participarea altor entităţi, cum ar fi Autoritatea Naţională de Integritate (ANI) şi Centrul Naţional Anticorupţie (CNA), respingând candidaţii care prezintă probleme de integritate.

Referinţe:

1. DOLEA, I., *Codul de procedură penală. Comentariu*. Ed. a II-a. Chişinău: Cartier, 2005.
2. Statutul Asociaţiei Judecătorilor din Republica Moldova. În: *Themis. Buletin informativ*. Ediţie Specială, 2000, nr.3, pp. 44-47.
3. ROTARU, Gh. Aspectele psihosociale ale morbidităţii judecătorilor. În: *Sănătatea publică, economie şi management în medicină*, 2009, nr. 3(30).
4. CAPCELEA, V. *Deontologia profesională a juristului. Curs universitar*. Bucureşti: Universul juridic, 2018.

Recomandat
***Andrei NEGRU**, dr., prof. univ.*